

Nagyító alatt az automatikus döntéshozatali eljárás



Az automatikus döntéshozatali eljárás szabályozásával kapcsolatos kérdések gyakran kerültek fókusz-pontba az elmúlt években, sokan talán már „lerágott csontként” említik a témát. Ennek megcáfolására egy új szemüveget felvéve foglalkozunk az említett kérdéskörrel. Vajon ténylegesen – még kimondatlanul – mikortól beszélhetünk az automatikus döntéshozatali eljárásról, milyen szabályrendszerben érvényesül ez az eljárási típus, illetve érint-e valamilyen alapelvet vagy alapelveket a jogintézmény? Milyen jogpolitikai szándékok húzódtak meg az automatikus döntéshozatali eljárás bevezetése mögött? Ezen kérdések megválaszolása képezi a következő tanulmányunk központi elemeit.

Bevezetés

A közigazgatás digitalizációjában aktív szerepet játszik a döntéshozatal is,¹ ennek mi sem jobb példája hazánkban, mint az automatikus döntéshozatali eljárás, amely a hatályos szabályozás értelmében a leggyorsabb hatósági eljárási típusként nevesíthető. *Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény* (a továbbiakban: Ákr.) hatálybalépésével hozott novumokkal szokták egy körben kiemelni – többek között – az automatikus döntéshozatali eljárás térnyerését is. Azonban annak szabályozása már *a közigazgatási és hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény* (a továbbiakban: Ket.) utolsó nagy módosításakor napvilágot látott. *A közigazgatási bürokráciacsökkentést érintő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi CXXVII. törvény* 46. § (1d) bekezdése rögzítette, hogy 2017. január 1-jét követően mely ügyekben lehet alkalmazni az automatikus döntéshozatali eljárást. A törvény összhangban *az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény* (a továbbiakban: Eüsztv.) rendelkezéseivel egy olyan emberi közbeavatkozás nélküli eljárás kereteit fektette le, amelynek technikai feltételeit az Eüsztv., a felhatalmazó rendelkezéseket a Ket., az eljárás tényleges formáit pedig az egyes szakigazgatások eljárásjogi szabályai jelentették. De vajon ténylegesen újdonságnak hatott ez az eljárás? Kérdésünkre egy „igen, de...” válasz adható, és hogy miért, ezzel foglalkozunk a következőkben.

¹ Elin Wihlborg – Hannu Larsson – Karin Hedström: “The Computer Says No!”: A Case Study on Automated Decision-Making in Public Authorities. In *2016 49th Hawaii International Conference on System Sciences*. IEEE conference proceedings, 2016. 2903–2913.

Az automatikus döntéshozatali eljárásról

Az automatikus döntéshozatali eljárás a Ket.-ben történő bevezetését követően még egy évig volt hatályban, így ebből kifolyólag a három eljárási fajtát a Ket., mintegy pilot üzemmódban csupán rövid ideig tartalmazta,² majd az Ákr. 2018. január 1-jei hatálybalépésével azonos szövegtartalommal fenntartotta az automatikus döntéshozatali eljárásra irányadó eljárási szabályokat. A bevezetőben azonban feltettünk egy kérdést, hogy mikorra is datálható ténylegesen az automatikus döntéshozatali eljárás gyökereinek a megjelenése. Ehhez – úgy gondoljuk – érdemes elsőként az automatikus döntéshozatali eljárás jellemzőit röviden bemutatni.

Az Ákr. teremti meg az eljárási keretet, eszerint „automatikus döntéshozatalnak van helye, ha azt törvény vagy kormányrendelet megengedi, a hatóság részére a kérelem benyújtásakor minden adat rendelkezésére áll, vagy azokat automatikus információátvitel útján meg tudja szerezni, a döntés meghozatala mérlegelést nem igényel, és nincs ellenérdekű ügyfél”.³ 2022. január 1-jével bővült az automatikus döntéshozatallal intézhető ügyek száma azokkal az ügyekkel, amelyeknél a hatóság ugyan nem rendelkezik az ügy eldöntéséhez szükséges adatokkal, azonban azokat közvetlenül, automatikus információátadással, rendszer-rendszer kapcsolatban be tudja szerezni.⁴ Az ügyintézési határidő tekintetében egy huszonnégy órás időtartamot jelöl meg az Ákr.,⁵ amely egyértelműen a hatékonyság és az ügyfélközpontság irányába mutató rendelkezés. Mindez lehetővé teszi, hogy nagyszámú ügyben jelentősen gyorsuljon a hatósági eljárás döntéshozatali mechanizmusa, így a döntések könnyen ellenőrizhetők, és ezáltal abszolút nullára csökkenthető a döntésekben a korrupciós kockázat, emellett pedig az automatizációval érintett ügytípusokban eljáró ügyintézők tehermentesíthetők és átcsoportosíthatók más eljárások intézésére.⁶ A hatályos szabályozás értelmében az eljárás a kérelem beérkezését követő napon indul. Azonban számos esetben a hatóság már a kérelem benyújtásakor dönt, például a kormányablakokban azonnal intézhető ügyek esetében, ami kizárja, hogy az eljárás csak a kérelem benyújtását követő napon induljon, valamint az elektronikus ügyintézés terjedésével egyre inkább nő az azonnali döntéshozatallal intézhető ügyek száma.⁷ Erre tekintettel zárójeles megjegyzésként érdemes megjelölni, hogy 2023. január 1-jétől módosul akként az eljárási törvény, hogy az eljárás a kérelemnek

² Baranyi Bertold: Az automatikus döntéshozatali eljárás. In Barabás Gergely – Baranyi Bertold – Fazekas Marianna (szerk.): *Nagykommentár az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényhez*. Budapest, Wolters Kluwer, 2022.

³ 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról (Ákr.) 40. §.

⁴ Ákr. Részletes Indokolása a 40. §-hoz.

⁵ Ákr. 50. § (2) bekezdés a) pont.

⁶ Pilz Tamás: Fenntarthatóság és alkalmazkodóképesség – avagy mi várhat a magyar közigazgatásra a következő években? *Pro Publico Bono*, 10. (2022), 1. 20.

⁷ Az egyes igazságügyi tárgyú, valamint kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2021. évi CXXII. törvény végső előterjesztői indokolása a 110. §-hoz.

az eljáró hatósághoz történő megérkezésének időpontjában indul,⁸ bár ezzel a rendelkezéssel mondhatni ellentétes az a jogszabályhely, amely rögzíti, hogy az órákban megállapított határidő az okot adó cselekményt követő óra első percében kezdődik.⁹ Amennyiben nem ellentétes rendelkezésként, hanem a határozatlan jogfogalom pontosításaként értelmezzük, akkor arra a következtetésre juthatunk, hogy az ügyintézési határidő kezdete – hasonlóképp, mint a hatályos szabályozás – a kérelemnek a hatósághoz történő megérkezését követő óra első percére tehető.

Az automatikus döntéshozatali eljárás kiegészítő, garanciális szabályaként rögzíti a törvény, egyfajta „jogorvoslatként”, hogy a döntés közlését követő öt napon belül az ügyfél kérheti, hogy a hatóság a kérelmét ismételten, teljes eljárásban bírálja el.¹⁰ Bár az Ákr. kifejezetten nem rendelkezik róla, mint a Ket. korábban, azonban továbbra is csak az alapeljárásban lehet helye automatikus döntéshozatal keretében lefolytatni az eljárást, kérelemre vagy hivatalból induló jogorvoslati eljárásban nem.¹¹

A döntéshozatal módját, menetét, valamint technikáját az Eüsztv. rögzíti, eszerint „jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén az elektronikus ügyintézészt biztosító szerv az eljárást automatikus döntéshozatal útján folytatja le. Az elektronikus ügyintézészt biztosító szerv automatikus döntéshozatal esetén a rendelkezésére álló, valamint az automatikus információátvitel útján megszerzett adatok alapján, emberi közbeavatkozás nélkül hozza meg a döntését és közli az ügyféllel.” A törvény lehetőséget ad arra, hogy mind kérelemre, mind pedig hivatalból lefolytassák az automatikus döntéshozatali eljárást.¹² Mindazonáltal nem lehet az általánosság szintjén meghatározni az automatikus döntéshozatali eljárás konkrét esetköreit, hiszen azok rögzítése minden esetben az egyes ágazati jogszabályok feladata.¹³ Álláspontunk szerint érdemes egy-egy példával szemléltetni a hivatalból lefolytatandó, valamint a kérelemre induló automatikus döntéshozatali eljárásokat.

Hivatalból lefolytatandó automatikus döntéshozatalra példaként hozható a *közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény* (a továbbiakban: Kkt.) és végrehajtási rendeletében rögzített eljárás. A Kkt. 21. §-a¹⁴ felsorolja, hogy a gépjármű üzemben tartója

⁸ Ákr. 37. § (2) bekezdés (időállapot: 2023. január 1.). Megállapította: 2021. évi CXXII. törvény egyes igazságügyi tárgyú, valamint kapcsolódó törvények módosításáról 110. § c) pont.

⁹ Ákr. 52. § (3) bekezdés.

¹⁰ Ákr. 42. §.

¹¹ Barabás Gergely: Ákr. 39–42. §. In Barabás Gergely – Baranyi Bertold – Fazekas Marianna (szerk.): *Kommentár az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvényhez*. Budapest, Wolters Kluwer, 2018. 313.

¹² 2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól (Eüsztv.) Részletes Indokolása a 11. §-hoz.

¹³ Mátyás Ferenc: Átalakul a közigazgatási eljárás. *Jogászvilág*, 2016. szeptember 29.

¹⁴ 1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről (Kkt.) 21. § (1) „A gépjármű üzemben tartója, illetve a 21/A. § (2) bekezdésében meghatározott esetben a gépjárművet használatra átvevő személy felel azért, hogy az általa üzemeltetett, illetve használt gépjárművel

a) a megengedett legnagyobb sebességre,

b) a vasúti átjárón való áthaladásra,

az általa üzemeltetett gépjárművel milyen szabályokat köteles betartani. Amennyiben a rendelkezéseket megszegik, közigazgatási bírság kiszabásának van helye.¹⁵ A hatályos jogszabályok nem teszik lehetővé, hogy a közigazgatási hatósági eljárásokban méltányosságot gyakoroljanak – emberileg méltányolható körülmények fennállása esetén sem –, így a kiszabott bírság redukálására vagy annak esetleges elengedésére sincs alapvetően lehetőség.¹⁶ További – témánk szempontjából releváns – rendelkezése a törvénynek, hogy a közigazgatási bírságot kiszabó, elsőfokú határozat meghozatala a törvény végrehajtási rendeletében meghatározott feltételek esetén hivatalból, automatikus döntéshozatal útján történik.¹⁷

Kérelemre induló automatikus döntéshozatali eljárásról beszélhetünk például abban az esetben, amikor az állampolgár bejelenti a személyazonossága igazolására alkalmas hatósági igazolványa elvesztését, eltulajdonítását vagy megsemmisülését, ezt követően pedig kérheti a vezetői engedélye, magánútlevele, második magánútlevele, szolgálati útlevele vagy hajós szolgálati útlevele pótlását, ha és amennyiben nem következett be az adataiban változás. Az állampolgár az elektronikus azonosítást követően elektronikus kapcsolattartás útján kezdeményezheti az elveszett, eltulajdonított vagy megsemmisült állandó személyazonosító igazolványának pótlását annak érvényességi idején belül azzal megegyező adattartalommal.¹⁸ Az állandó személyazonosító igazolvány kiadására irányuló eljárást a nyilvántartást kezelő szerv automatikus döntéshozatali eljárás útján folytatja le.¹⁹ Mind a két példánál láthattuk, hogy a felhatalmazó rendelkezéseket az Ákr. fogalmazta meg, az automatikus döntéshozatal konkrét esetkörét az ágazati törvény, valamint annak végrehajtási rendelete, a döntéshozatal technikai feltételeinek, illetve módjának tárgyában a szakigazgatási jogszabály kiutal az Eüsztv. vonatkozó rendelkezéseire. Az automatikus döntéshozatali eljárás kapcsán nem mehetünk el *az ingatlan-nyilvántartásról szóló*

- c) a járműforgalom irányítására szolgáló fényjelző készülék jelzéseire,
- d) a megengedett legnagyobb össztömeget vagy tengelyterhelést meghaladó járművek közötti közlekedésére,
- e) a gyorsforgalmi út leálló sávjának, leállóöblének igénybevételére,
- f) a behajtási tilalomra, a korlátozott övezetre (zóna), a kötelező haladási irányra,
- g) a természet védelmére,
- h) a díjköteles útszakaszok használatáért fizetendő, megtett úttal arányos útdíjra,
- i) a Nemzeti Tengelysúlymérő Rendszer keretében végzett mérés eredménye befolyásolásának tilalmára

vonatkozó – külön jogszabályban meghatározott – egyes előírások betartásra kerüljenek.”

¹⁵ Kkt. 21. § (2) bekezdés.

¹⁶ Ritó Evelin – Czékmann Zsolt: Okos megoldás a közlekedésszervezésben – avagy az automatikus döntéshozatali eljárás egy példán keresztül. *Miskolci Jogi Szemle*, 13. (2018), 2. 109.

¹⁷ Kkt. 21. § (4) bekezdés.

¹⁸ 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról 29. § (16), (16a) bekezdés.

¹⁹ 414/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet a személyazonosító igazolvány kiadása és az egységes arc-képmás- és aláírás-felvételzés szabályairól 17/D. §.

2021. évi C. törvény új szabályozása mellett, hiszen a jövő év februárjában hatályba lépő törvény széles körben kívánja biztosítani az automatikus döntéshozatali eljárás alkalmazásának lehetőségét. A törvény felhatalmazza a végrehajtási rendeletét, hogy meghatározott esetekben és feltételekkel automatikus döntéshozatalnak legyen helye.²⁰ A hatályos ingatlanügyi eljárásokban csak a tulajdoni lapról elektronikus dokumentumként szolgáltatott hiteles és nem hiteles tulajdonilapmásolat-szolgáltatás teljesítése során járt el az automatikus döntéshozatali eljárás szabályai szerint a földhivatal, jövő évtől kezdve azonban ezen a helyzeten változtatott a jogalkotó.²¹ Mindazonáltal hangsúlyoznunk kell, hogy a tanulmányunk készítésekor a törvény végrehajtási rendelete nem látott napvilágot, így a konkrét esetkörökről nem tudunk még beszámolni.

Egyfajta változásként lehet rögzíteni, hogy míg a Ket. a sommás eljárás speciális típusaként tartotta számon az automatikus döntéshozatali eljárást,²² addig az Ákr.-ben úgymond kinőtte magát, és külön eljárási módozatként nevesíti a hatósági eljárási törvény. Az Ákr. az automatikus döntéshozatali eljárást, a sommás eljárást, valamint a teljes eljárást nevesíti eljárási módozatokként. A sommás, valamint az automatikus döntéshozatali eljárás egy hatékony, gyors, illetve észszerű határidőn belüli eljárásként jellemezhető. A teljes eljárás ehhez képest klasszikus közigazgatási eljárási formaként említhető, amelyben minden eljárási részcsелеkmény elvégezhető.²³ Alapvetően egyszerű megítélésű, tömegesen előforduló, a hatóság részéről különösebb beavatkozást nem igénylő, azaz egyfajta „önműködő” ügytípusokról beszélhetünk.²⁴ Kiemelhető ennek vonatkozásában, hogy a közigazgatási hatósági eljárásjog szabályozásának kialakításakor mindig is törekedtek olyan jogintézmények bevezetésére, amelyekkel a hatósági ügyeket gyorsan és tömegesen lehet lefolytatni, ezt az is lehetővé teszi emellett, hogy számos olyan ügytípus van, ahol nincs szükséges mérlegelésre, bizonyítási eljárás lefolytatására, vagy nincsenek ellenérdekű ügyfelek, és az eljárás nemcsak gyorsan befejezhető, hanem befejezendő is.²⁵

Hasonló jogpolitikai szándékok fedezhetők fel álláspontunk szerint az egyszerűsített döntéshozatal bevezetése mögött is. A hatályos szabályozás szerint jogorvoslatról való tájékoztatást mellőző, az indokolásban pedig csak az azt megalapozó jogszabályhelyek megjelölését tartalmazó egyszerűsített döntés hozható, ha a hatóság a kérelemnek teljes egészében helyt ad, és az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél,

²⁰ 2021. évi C. törvény az ingatlan-nyilvántartásról 52. § (1) bekezdés.

²¹ Czékmann Zsolt – Czibrik Eszter: Az új ingatlan-nyilvántartási törvény és az Ákr. viszonya. *KözigazgatásTudomány*, 2. (2022), 1. 51.

²² Hajas Barnabás: Gondolatok az általános közigazgatási rendtartás jegyzői munkára gyakorolt várható hatásairól. *Jegyző és Közigazgatás*, 18. (2016), 5.

²³ Hajas Barnabás: Általános közigazgatási rendtartás – Ket. kontra Ákr. *Új Magyar Közigazgatás*, 9. (2016), 4. 20.

²⁴ Boros Anita: A magyar közigazgatási eljárásjog harmadik generációs törvénye: az Ákr. (II.). *Új Magyar Közigazgatás*, 11. (2018), 2. 32.

²⁵ Barabás (2018): i. m. 311.

vagy a döntés az ellenérdekű ügyfél jogát vagy jogos érdekét nem érinti, vagy ha a döntés az egyezség jóváhagyásáról rendelkezik.²⁶ Az egyszerűsített döntéshozatal bevezetése korábbra datálható, mint az automatikus döntéshozatal megjelenése, ezzel megalapozva az eljárásrendben olyan megoldásokat, ahol garanciális elemek észszerű redukálására van lehetőség. A szabályozás már az *államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény módosításáról és egységes szövegről szóló 1981. évi I. törvény* (a továbbiakban: Áe.) rendelkezései között helyet kapott, eszerint „ellenérdekű ügyfél hiányában a kérelemnek helyt adó első fokú határozat, továbbá az egyezséget tartalmazó vagy jóváhagyó határozat indokolása és a kérelemnek helyt adó első fokú határozatban a jogorvoslatról való tájékoztatás is mellőzhető” volt.²⁷ Az Áe. vezette be ezt a nem alakszerű határozattípust. A Ket. fenntartotta az egyszerűsített döntéshozatal lehetőségét, illetve a bírói gyakorlat is formálta az érintett szabályozást, például kiemelhető a Kúria, az akkori Legfelsőbb Bíróság ehhez kapcsolódó döntése, amely szerint az egyszerűsített döntéshozatalra vonatkozó szabályokat nem lehet kiterjesztően értelmezni.²⁸

Az egyszerűsített döntéshozatal és az automatikus döntéshozatal visszavezethetők egészen a hatékonyság alapelveiben megfogalmazottakig. Az elv alapvetően egy hármas pilléren nyugszik, magában foglalja a költség-, időbeli hatékonyságot, valamint a technológiai fejlettséget. Vizsgáljuk meg, hogy mennyiben feleltethetők meg ezeknek részleteiben. A technológiai fejlettség megkérdőjelezhetetlen az automatikus döntéshozatali eljárással összefüggésben, hiszen az emberi tényező kiiktatásával születik döntés.²⁹ A költség-, illetve időbeli hatékonyság vonatkozásában a gyors ügyintézési határidő emelhető ki, illetve az a passzus, miszerint, amennyiben a hatóság nem rendelkezik minden adattal a döntés meghozatalához, azt saját hatáskörében eljárva automatikus információátvétel útján is be tudja szerezni. Mindazonáltal nemcsak a hatékonyság elve emelhető ki az automatikus döntéshozatali eljárásra vonatkozó szabályozással összefüggésben. Az ügyintézési határidő rövidségére tekintettel a jogszerűség elemeként is fémjelzett észszerű időben való eljárás elve is kimutatható a jogintézményben. A hivatalbóliság (officialitás) elve kapcsán rögzíthető – a korábbi példánkra is visszautalva –, hogy az automatikus döntéshozatali eljárást nemcsak kérelemre, hanem hivatalból is lefolytathatják.

Végül, de nem utolsósorban érdekes kérdést vet fel a jogorvoslathoz való jog kérdése. Amennyiben az automatikus döntéshozatali eljárás eredményeként hozott határozatot a képviselő-testület kivételével, helyi önkormányzat szerve vagy

²⁶ Ákr. 81. § (2) bekezdés.

²⁷ 1981. évi I. törvény az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény módosításáról és egységes szövegről (Áe.) 43. § (2) bekezdés.

²⁸ A Legfelsőbb Bíróság Kfv.I.35.298/2006/5. számú ítélete.

²⁹ Részletesen lásd Czékmann Zsolt – Cseh-Zelina Gergely – Ritó Evelin: Az automatikus döntéshozatal helye és szerepe a hatósági eljárásban. *KözigazgatásTudomány*, 2. (2022), 2. 40. (Az automatikus döntéshozatal folyamatábrája).

rendvédelmi szerv helyi szerve bocsátotta ki, akkor fellebbezéssel támadható, ezen esetkörökön kívül pedig a döntés véglegessé válását követően közigazgatási per indítható. Másrészt pedig álláspontunk szerint további „jogorvoslatként” értelmezhető az Ákr. azon rendelkezése, amely az ügyfélnek biztosítja azt a lehetőséget, hogy a döntés közlését követően öt napon belül kérheti, hogy kérelmét ismételten teljes eljárásban bírálja el a hatóság, amennyiben a határozat fellebbezéssel nem támadható.³⁰

Az alapelvek által érintetteket az 1. táblázat foglalja össze.

1. táblázat: Az Ákr. alapelvei az automatikus döntéshozatali eljárásban

	Ésszerű időben való eljárás elve	Tisztességes ügy- intézéshez való jog	Hatékonyság elve	Hivatalból- lóság elve	Jogorvoslathoz való jog
Ákr.	24 óra	rendelkezésre álló adatok alapján történő döntés	az adatokat automatikus infor- mációátvitel útján is beszerezheti	hivatalból is lefolytatható	teljes eljárásra való áttérés
Érvényesül?	✓	✓	✓	✓	?

Forrás: az Ákr. rendelkezése (40. §) alapján a szerzők szerkesztése

Összegzésképpen rögzíthető közös ismérvként mind a két jogintézmény kapcsán, hogy esetükben a hatóság „kényszerpályára” kerül, és pusztán a jogszabályi feltételek taxatív fennállása esetén hozzák meg a döntést. Emellett hasonló szabályozási kérdésként említhető, hogy a hatóság mérlegelési jogköre is háttérbe szorul, az automatikus döntéshozatali eljárásra vonatkozó szabályozás pedig *ipso iure* ki is mondja, hogy esetében a döntés meghozatala mérlegelést nem igényelhet. Mindazonáltal a közigazgatási hatósági eljárásban egyebekben a mérlegelés kiemelt jelentőségű. Az érdemi mérlegelés folytán többféle egyaránt jogszerű, azonban célszerűségi fokában eltérő döntés születhet, aminek oka abban áll, hogy vagy a hipotézis többféleképpen értelmezhető, vagy a jogkövetkezmény ad lehetőséget többféle döntésre.³¹ A mérlegelés jogi természetéből adódóan azonban az nem értelmezhető az automatikus döntéshozatali eljárással, valamint az egyszerűsített döntéssel összefüggésben.

A következőkben egy táblázat keretében foglaljuk össze az automatikus döntéshozatali eljárásra, illetve az egyszerűsített döntéshozatalra vonatkozó szabályozást, valamint összehasonlítjuk a két jogintézmény sajátosságait, megvizsgálva azt, hogy az egyes jellemzők miképp jelennek meg egyiknél, s a másiknál.

³⁰ Ákr. 42. §.

³¹ Patyi András: *A közigazgatási működés jogi alapjai. A magyar közigazgatás és közigazgatási jog általános tanai*. II. kötet. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2017. 168–169.

2. táblázat: Az automatikus döntéshozatali eljárásra és az egyszerűsített döntéshozatalra vonatkozó szabályozás összehasonlítása

Automatikus döntéshozatali eljárás	Egyszerűsített döntéshozatal
<i>Törvény vagy kormányrendelet megengedi</i>	→ Ágazati jogszabály kizárhatja az egyszerűsített döntéshozatalt (például: 2013. évi CCXII. tv. 37. § (2) bekezdés: „A mezőgazdasági igazgatási szerv egyszerűsített döntést nem hozhat.”)
<i>A hatóság részére a kérelem benyújtásakor minden adat rendelkezésre áll, vagy azokat automatikus információátvitel útján meg tudja szerezni</i>	→ Amennyiben a kérelemnek a hatóság egy az egyben helyt ad, akkor az egyszerűsített döntéshozatalhoz a hatóságnak szintén rendelkezésre áll minden adat
<i>A döntés meghozatala mérlegelést nem igényel</i>	→ Egyszerűsített döntéshozatalnál sincs helye mérlegelésnek
<i>Nincs ellenérdekű ügyfél</i>	→ Részben megfeleltethető (lásd később)
Tartalmaznia kell jogorvoslatot; az automatikus döntéshozatali eljárás eredményeként született határozattal szemben öt napon belül az ügyfél kérheti, hogy kérelmét ismételten teljes eljárásban bírálják el, valamint a döntés véglegessé válását követően közigazgatási pert indíthat (esetleg fellebbezéssel támadhatja, ha a határozatot a képviselő-testület kivételével helyi önkormányzat szerve vagy rendvédelmi szerv helyi szerve hozta például: korábbi példánkban említett közigazgatási bírság megállapításával szemben)	← <i>Jogorvoslatról való tájékoztatást mellőző</i>
A döntést indokolni kell	← <i>Az indokolásban csak az azt megalapozó jogszabályhelyek megjelölése</i>
Egyes esetkörökben az automatikus döntéshozatalnál is egy az egyben helyt ad a kérelemnek a hatóság, és bocsátja ki az alapján döntését, azonban az egyszerűsített döntéshozatalra vonatkozó ezen rendelkezés nem értelmezhető a hivatalból lefolytatandó automatikus döntéshozatal esetében	← <i>Ha a hatóság a kérelemnek teljes egészében helyt ad</i>
Ipso iure ne legyen ellenérdekű ügyfél	← <i>Az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél, vagy a döntés az ellenérdekű ügyfél jogát vagy jogos érdekét nem érinti</i>
Automatikus döntéshozatali eljárás eredményeként hozott határozatba nem foglalhatnak egyezséget	← <i>Az egyezség jóváhagyásáról rendelkezik</i>
Automatikus döntéshozatali eljárás lefolytatásának eredményeként csak érdemi döntés, azaz határozat hozható	← <i>Az önálló jogorvoslattal nem támadható végzésről az indokolásban csak az azt megalapozó jogszabályhelyek megjelölését tartalmazó egyszerűsített döntés hozható</i>
Σ Mindkét jogintézmény szabályozása kapcsán megállapítható, hogy a hatékonyság figyelhető meg mögötte, azonban tartalmilag nem fedik teljes egészében egymást, de találunk közös szabályozási pontokat.	

Forrás: az Ákr. rendelkezései [40. §; 81. § (2) bekezdés] alapján a szerzők szerkesztése

Az egyszerűsített döntéshozatal már kiállta az idők próbáját, ezért releváns az összevetés, és az automatikus döntéshozatal alapvető megfeleléséhez kiindulási alapként tekintünk rá.

Az automatikus döntéshozatal esetében szükséges még rögzítenünk, hogy habár a technológiai fejlődéshez és digitalizációhoz közvetlenül kapcsolódó jogfejlesztési megoldás álláspontunk szerint nem érvényesül maradéktalanul ebben az esetben az e-kormányzati megoldásokra jellemző transzformatív jelleg.³² Az alapjogviszonyban szigorúan technikai megoldásról van szó infokommunikációs eszközökkel, nem minőségi változásról például a felek jogaiban és kötelezettségeiben.³³

Zárásgondolatok

Tanulmányunkban az automatikus döntéshozatali eljárás mibenlétét és az alapelvekhez való viszonyának körbejárását céloztuk meg, ennek keretében feltártuk az automatikus döntéshozatali eljárás, valamint az egyszerűsített döntéshozatal szabályozása mögött meghúzódó jogpolitikai okokat, kiemeltük a közös, illetve egymásba nem illeszkedő jellemzőket. Megvizsgáltuk a gyakran nem méltóképp emlegetett alapelveket is, hogy azok miképp érvényesülnek az automatikus döntéshozatal során. Összegzésképpen elmondható, hogy az automatikus döntéshozatallal kapcsolatos szabályozás a 21. század elvárásainak megfelelő tartalommal rendelkezik, de számos olyan lehetőséget tartogat még, amelyek új dimenziót nyithatnak az eljárási rendszerünkben például az okosszerződések terjedésével.

Felhasznált irodalom

- Boros Anita: A magyar közigazgatási eljárásjog harmadik generációs törvénye: az Ákr. (II.). *Új Magyar Közigazgatás*, 11. (2018), 2. 31–40.
- Czékmann Zsolt – Czibrik Eszter: Az új ingatlan-nyilvántartási törvény és az Ákr. viszonya. *KözigazgatásTudomány*, 2. (2022), 1. 42–53. Online: <https://doi.org/10.54200/kt.v2i1.33>
- Czékmann Zsolt – Cseh-Zelina Gergely – Ritó Evelin: Az automatikus döntéshozatal helye és szerepe a hatósági eljárásban. *KözigazgatásTudomány*, 2. (2022), 2. 35–47. Online: <https://doi.org/10.54200/kt.v2i2.34>
- Hajas Barnabás: Általános közigazgatási rendtartás – Ket. kontra Ákr. *Új Magyar Közigazgatás*, 9. (2016), 4. 18–25.
- Hajas Barnabás: Gondolatok az általános közigazgatási rendtartás jegyzői munkára gyakorolt várható hatásairól. *Jegyző és Közigazgatás*, 18. (2016), 5. Online: <https://jegyzo.hu/gondolatok-az-altalanos-kozigazgatasi-rendtartas-jegyzoi-munkara-gyakorolt-varhato-hatasairol-i-resz/>

³² Lásd Ugrin Emese – Varga Csaba: *Új állam- és demokraciaeelmélet*. Budapest, Századvég Kiadó, 2007. 222.

³³ Az ugyanakkor érdekes kérdés, hogy a gyakorlatban hogyan változik a jogalkalmazó helyzete, illetve ki egyáltalán a jogalkalmazó. Erről részletesen lásd Czékmann–Cseh-Zelina–Ritó (2022): i. m.

- Mátyás Ferenc: Átalakul a közigazgatási eljárás. *Jogászvilág*, 2016. szeptember 29. Online: <https://jogaszvilag.hu/szakma/atalakul-a-kozigazgatasi-eljaras/>
- Patyi András: *A közigazgatási működés jogi alapjai. A magyar közigazgatás és közigazgatási jog általános tanai*. II. kötet. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2017.
- Pilz Tamás: Fenntarthatóság és alkalmazkodóképesség – avagy mi várhat a magyar közigazgatásra a következő években? *Pro Publico Bono*, 10. (2022), 1. 8–29. Online: <http://doi.org/10.32575/ppb.2022.1.1>
- Ritó Evelin – Czékmann Zsolt: Okos megoldás a közlekedésszervezésben – avagy az automatikus döntéshozatali eljárás egy példán keresztül. *Miskolci Jogi Szemle*, 13. (2018), 2. 104–118.
- Ugrin Emese – Varga Csaba: *Új állam- és demokraci elmélet*. Budapest, Századvég Kiadó, 2007.
- Wihlborg, Elin – Hannu Larsson – Karin Hedström: “The Computer Says No!”: A Case Study on Automated Decision-Making in Public Authorities. In *2016 49th Hawaii International Conference on System Sciences*. IEEE conference proceedings, 2016. 2903–2913. Online: <http://dx.doi.org/10.1109/HICSS.2016.364>

Felhasznált jogszabályok, jogi dokumentumok

1981. évi I. törvény az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény módosításáról és egységes szövegéről
1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről
1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról
2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól
2016. évi CXXVII. törvény a közigazgatási bürokráciacsökkentést érintő egyes törvények módosításáról
2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról és Indokolása
2021. évi C. törvény az ingatlan-nyilvántartásról
2021. évi CXXII. törvény egyes igazságügyi tárgyú, valamint kapcsolódó törvények módosításáról
- Az egyes igazságügyi tárgyú, valamint kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2021. évi CXXII. törvény végső előterjesztői indokolása
- 414/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet a személyazonosító igazolvány kiadása és az egységes arcképmás- és aláírás-felvételezés szabályairól
- Barabás Gergely – Baranyi Bertold – Fazekas Marianna (szerk.): *Kommentár az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvényhez*. Budapest, Wolters Kluwer, 2018.
- Barabás Gergely – Baranyi Bertold – Fazekas Marianna (szerk.): *Nagykommentár az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényhez*. Budapest, Wolters Kluwer, 2022.
- Legfelsőbb Bíróság Kfv.I.35.298/2006/5.